

adversum nos, & universum mundum uno nutu delere, confidimus.
 19. Admonuit autem eos & de auxiliis Dei, quæ facta sunt erga parentes : & quod sub Sennacherib centum octoginta quinque millia perierunt.
 20. & de prælio, quod eis adversus Gálatas fuit in Babylonia, ut omnes, ubi ad rem ventum est, Macedonibus sociis hæsitantibus, ipsi sex millia soli peremerunt centum viginti millia propter auxilium illis datum de cælo, & beneficia pro his plurima consecuti sunt.

21. His verbis constantes effecti sunt, & pro legibus, & patria mori parati.
 22. Constituit itaque fratres suos duces utrique ordini, Simonem, & Iosephum, & Ionathan, subiectis unicuique millenis & quingentis.

23. Ad hoc etiam ab Esdra lecto illis sancto libro, & dato signo adiutorij Dei, in prima acie ipse dux commisit cum Nicânore.

24. Et facta sibi adiutore Omnipotente, interfecerunt super novem millia hominum : maiorem autem partem exercitus Nicânoris vulneribus debilem factam fugere compulerunt.

25. Pecuniis vero eorum, qui ad emptionem ipsorum venerant, sublatis, ipsos usquequaque persecuti sunt,

26. sed reversi sunt hora conclusi : nam erat ante sabbatum : quam ob causam non perseveraverunt insequentes.

27. Arma autem ipsorum, & spolia congregantes, sabbatum agebant : benedictens Dominum, qui liberavit eos in isto die, misericordiæ initium stillans in eos.

28. Post sabbatum vero debilibus, & orphanis, & viduis diviserunt spolia : & residua ipsi cum suis habuere.

29. His itaque gestis, & communiter ab omnibus facta obsecratione, misericordem Dominum postulabant, ut in finem servis suis reconciliaretur.

30. Et ex his, qui cum Timotheo, & Bâchide erant contra se contententes, super viginti millia interfecerunt, & munitiones excelsas obtinuerunt : & plures prædas diviserunt, æquam portionem debilibus, pupillis, & viduis, sed & senioribus facientes.

31. Et cum arma eorum diligenter collegissent, omnia composuerunt in locis opportunis, residua vero spolia Ierosolymam detulerunt.

32. & Philarchen, qui cum Timotheo

erat, interfecerunt, virum scelestum, qui in multis Iudæos afflixerat.

33. Et cum epinicia agerent Ierosolymis, eum, qui sacras ianuas incenderat, id est, Callisthenem, cum in quoddam domicilium refugisset, incenderunt, dignâ ei mercede pro impietatibus suis reddita.

34. Facinorosissimus autem Nicânor, qui mille negotiantes ad Iudæorum venditionem adduxerat,

35. humiliatus auxilio Domini ab his, quos nullos existimaverat, deposita veste gloriæ, per mediterranea fugiens, solus venit Antiochiam, summam infelicitatem de interitu sui exercitus consecutus.

36. Et qui promiserat Romanis se tributum restituere de captivitate Ierosolymorum, prædicabat nunc protectorem Deum habere Iudæos, & ob ipsum invulnerabiles esse, eò quod sequerentur leges ab ipso constitutas.

* Quo minus agnosceretur.

CAPUT IX.

Antiochus à Persépoli fugatus, dum Iudæos ad internecionem perdere meditaretur, maximis viscerum doloribus à Deo percussus, cum fetore intolerabili scaturientibus à corpore vermibus, post suorum criminum agnitionem, & serò promissam emendationem, meritâ morte occubuit, scriptis ad Iudæos litteris ut filio suo subditi persisterent.

1. Eodem tempore Antiochus inhoste revertebatur de Perside.

2. Intraverat enim in eam, quæ dicitur Persépolis, & tentavit expoliare templum, & civitatem opprimere : sed multitudine ad arma concurrente, in fugam versi sunt : & ita contigit ut Antiochus post fugam turpiter rediret.

3. Et cum venisset circa Ecbatanam, recognovit quæ erga Nicânorem, & Timotheum gesta sunt.

4. Elatus autem in ira, arbitrabatur se iniuriam illorum, qui se fugaverant, posse in Iudæos retorquere : ideoque iussit agitari currum suum, sine intermissione agens iter, cælesti eum iudicio perurgente, eò quod ita superbè locutus est se venturum Ierosolymam, & congeriem sepulchri Iudæorum eam facturum.

5. Sed qui universa conspexit Dominus Deus Israël, percussit eum insanabili, & invisibili plagâ. Ut enim finivit hunc ipsum sermonem, apprehendit eum dolor dirus viscerum, & amara internorum tormenta:

* Hæc est Elymais. 1. lib. Mach. 6. 1.

* Caput Mediz, ut ait Curt. & Plin.

* 2. Paral. 16. 9.

6. &

* Gr. ἐτι δὲ καὶ ἐλαζαν, ac prætereὰ Eleazarum, quod interpretes annectunt superioribus, voluntque ducis esse nomen. Vir doctus putat legendum ἐτι δὲ καὶ ἐλαζαν, &c. Adhuc autem, & Eleazar lecto illis sancto libro, qui scilicet, illius dicta, facta & mortem pro lege memorabat, ut tam illustri exemplo accenderentur militum animi.

6. & quidem satis iustè, quippe qui multis, & novis cruciatibus aliorum torserat viscera, licet ille nullo modo à sua malitia cessaret.

7. Super hoc autem superbiâ repletus, ignem spirans animo in Iudæos, & præcipiens accelerari negotium, contigit illum impetu euntem de curru cadere, & gravi corporis collisione membra vexari.

8. Ique qui sibi videbatur etiam fluctibus maris imperare, supra humanum modum superbiâ repletus, & montium altitudines in statéra appendere, nunc humiliatus ad terram in gestatorio portabatur, manifestam Dei virtutem in semetipso contestans:

9. ita ut de corpore impij vermes scaturirent, ac viventis in doloribus carnes eius effluerent, odore etiam illius & fetore exercitus gravaretur.

10. & qui paulè ante sidera cæli contingere se arbitrabatur, eum nemo poterat propter intolerantiam fetoris portare.

11. Hinc igitur cæpit ex gravi superbia deductus ad agnitionem sui venire, divinâ admonitus plagâ, per momenta singula doloribus suis augmenta capientibus.

12. & cum nec ipse iam fetorem suum ferre possent, ita ait: Iustum est subditum esse Deo, & mortalem non paria Deo sentire.

13. Orabat autem hic scelestus Dominum, à quo non esset misericordiam consecutus.

14. Et civitatem, ad quam festinans veniebat ut eam ad solum deduceret, ac sepulchrum congestorum faceret : nunc optat liberam reddere:

15. & Iudæos, quos nec sepulturâ quidem se dignos habiturum, sed avibus ac feris diripiendos traditurum, & cum parvulis exterminaturum dixerat, æquales nunc Atheniensibus facturum pollicetur:

16. templum etiam sanctum, quod prius expoliaverat, optimis donis ornaturum, & sancta vasa multiplicaturum, & pertinentes ad sacrificia sumptus de redditibus suis præstaturum:

17. super hæc, & Iudæum se futurum, & omnem locum terræ perambulaturum, & prædicaturum Dei potestatem.

18. Sed non cessantibus doloribus (supervenerat enim in eum iustum Dei iudicium) desperans scripsit ad Iudæos in modum deprecationis epistolam hæc continentem:

19. OPTIMIS civibus Iudæis plurimam salutem, & bene valere, & esse felices, rex & princeps Antiochus.

20. Si bene valetis, & filii vestri, & ex sententia vobis cuncta sunt, maximas agimus gratias.

21. Et ego in infirmitate constitutus, vestri autem memor benignè reversus de Persidis locis, & infirmitate gravi apprehensus, necessarium duxi pro communi utilitate curam habere:

22. non desperans memetipsum, sed spem multam habens effugiendi infirmitatem.

23. Respicens autem quòd & pater meus, quibus temporibus in locis superioribus ducebat exercitum, ostendit qui post se susciperet principatum:

24. ut si quid contrarium accideret, aut difficile nunciaretur, scientes hi, qui in regionibus erant, cui esset rerum summa derelicta, non turbarentur.

25. Ad hæc, considerans de proximo potentes quosque, & vicinos temporibus insidiantes, & eventum expectantes, designavi filium meum Antiochum regem, quem sæpe recurrens in superiora regna multis vestrum commendabam : & scripsi ad eum quæ subiecta sunt.

26. Oro itaque vos, & peto memores beneficiorum publicè & privatim, ut unumquisque conservet fidem ad me & ad filium meum.

27. Confido enim, eum modestè & humanè acturum, & sequentem propositum meum, & communem vobis fore.

28. Igitur homicida, & blasphemus pessimè percussus, & ut ipse alios tractaverat, peregrè in montibus miserabili obitu vitâ functus est.

29. Transferebat autem corpus Philippus collactaneus eius : qui, metuens filium Antiochi, ad Ptolemæum Philometorem in Ægyptum abiit.

CAPUT X.

Iudas Machabeus, purgatis templo ac civitate, octo diebus solemnitate celebrat, & quotannis celebrandam ordinat : Eupator Antiocho patri in regno succedens, Ptolemæo veneno extincto, Gorgiam ducem locorum constituit, Iudæos sapiens pugna molestantem : Iudæi & hunc & Timotheum variâque hostium munitiones devincunt, occisis plurimis millibus, quinque etiam equitibus de cælo apparentibus, qui Iudæis in auxilium venerant.

1. Machabæus autem, & qui cum eo erant, Domino se protegente, templum quidem, & civitatem recepit:

* Ad Elymais, sive ad ultimam regni sui partem, ut loquitur Hier. in cap. 11. Dan. quo tempore successorem suum Seleucum Eupatorem declaravit. Anno M. 3817. Ant. Chr. 187.

* Paratocenis sc. circa Babyloniam, ubi Tabæ oppidum. Hic Lyfiam, qui pro Antiocho Eupatore administrationem regni usurparat.

Anno M. 3840. Ant. Chr. 164.

2. aras

2. aras autem, quas alienigenæ per plateas extruxerant, itemque delubra demolitus est.

3. & purgato templo, aliud altare fecerunt: & de ignis lapidibus igne concepto sacrificia obtulerunt post biennium*, & incensum, & lucernas, & panes propositionis posuerunt.

* Biennio postquam Judas patri Mathathie in principatu successerat, sed iusto triennio postquam a Gentibus ibi sacrificari ceptum est. Cum etiam sex mensibus ante hoc, iam sancta violassent. V. l. i. Mach. c. 4. 43.

† Unde appellatur isti dies scenopegiæ, sive Tabernaculorum mensis Casleu.

9. Et Antiochi quidem, qui appellatus est Nobilis, vitæ excessus ita se habuit.

Supr. i. 9. & 18. Et in Evangel. Joann. 10. 22. Encornia nominantur: à Iudæis etiam Luminum fecerunt.

* Dorymni filius.

* Ptolemæo Egipti rege.

* Circa Iudæam.

* Gr. cum eo etiam simul Idumæi, qui opportunas munitiones obtinebant, Iudæos exercebant ad arma scilicet.

† Apostatas.

4. Quibus gestis, rogabant Dominum prostrati in terram, ne amplius talibus malis inciderent: sed &, si quando peccassent, ut ab ipso mitius corripentur, & non barbaris, ac blasphemis hominibus traderentur.

5. Quâ die autem templum ab alienigenis pollutum fuerat, contigit eadem die purificationem fieri, vigesima quintâ mensis, qui fuit Casleu.

6. Et cum læticia diebus octo egerunt in modum tabernaculorum †, recordantes quod ante modicum temporis diem solemnem tabernaculorum in montibus, & in speluncis more bestiarum egerant.

7. Propter quod Thyrsos, & ramos virides, & palmas præferabant ei, qui prosperavit mundari locum suum.

8. Et decreverunt communi præcepto, & decreto, universæ genti Iudæorum omnibus annis agere dies istos.

9. Et Antiochi quidem, qui appellatus est Nobilis, vitæ excessus ita se habuit.

10. Nunc autem de Eupatore Antiochi impij filio, quæ gesta sunt narrabimus, breviantes mala, quæ in bellis gesta sunt.

11. Hic enim suscepto regno, constituit super negotia regni Lyfiam quandam, Phœnicis, & Syriæ militiæ principem.

12. Nam Ptolemæus*, qui dicebatur Macer, iusti tenax, erga Iudæos esse constituit, & præcipue propter iniquitatem, quæ facta erat in eos, & pacificè agere cum eis.

13. Sed ob hoc accusatus ab amicis apud Eupatorem, cum frequenter proditor audiret, eò quod Cyprum creditam sibi à Philometore* deseruisset, & ad Antiochum Nobilem translatus etiam ab eo recessisset, veneno vitam finivit.

14. Gorgias autem, cum esset dux locorum*, assumptis advenis frequenter Iudæos debellabat.

15. * Iudæi verò, qui tenebant opportunas munitiones, fugatos † ab Ierosolymis suscipiebant, & bellare tentabant.

16. Hi verò, qui erant cum Machabæo, per orationes Dominum rogantes ut esset sibi adiutor, impetum fecerunt in munitiones Idumæorum:

17. multaque vi insistentes, loca obtinuerunt, occurrentes interemerunt, & omnes simul non minùs viginti millibus trucidaverunt.

18. Quidam autem, cum confugissent in duas* turres valde munitas, omnem apparatus ad repugnandum habentes,

19. Machabæus ad eorum expugnationem, relicto Simone, & Iosepho, itemque Zachæo: eisque qui cum ipsis erant fati multis, ipse ad eas, quæ amplius perurgebant, pugnas conversus est.

20. Hi verò, qui cum Simone erant, cupiditate ducti, à quibusdam, qui in turribus erant, suasi sunt pecuniâ: & septuaginta millibus didrachmis acceptis, dimiserunt quosdam effugere.

21. Cum autem Machabæo nunciatum esset quod factum est, principibus populi congregatis, accusavit, quod pecuniâ fratres vendidissent, adversariis eorum dimissis.

22. Hos igitur proditores factos interfecit, & confestim duas turres occupavit.

23. Armis autem ac manibus omnia prosperè agendo in duabus munitionibus plus quam viginti millia peremit.

24. At Timotheus, qui priùs à Iudæis fuerat superatus, convocato exercitu peregrinæ multitudinis, & congregato equitatu Asiano, advénit quasi armis Iudæam capturus.

25. Machabæus autem, & qui cum ipso erant, appropinquante illo, deprecabantur Dominum, caput terræ aspergentes, lumbosque ciliciis præcincti,

26. ad altaris crepidinem provoluti, ut sibi propitius, inimicis autem eorum esset inimicus, & adversariis adversaretur, sicut lex dicit.

27. Et ita post orationem, sumptis armis, longius de civitate procedentes, & proximi hostibus effecti resederunt.

28. Primo autem solis ortu utrique commiserunt: isti quidem victoriæ, & prosperitatis sponsores cum virtute Dominum habentes: illi autem ducem belli animum habebant.

29. Sed, cum véhemens pugna esset, apparuerunt adversariis de cælo viri quinque in equis, frenis aureis decóri, ducatum Iudæis præstantes:

30. ex quibus duo Machabæum medium ha-

* Filiorum Beani. i. Mach. 5. 5. Ioseph. 13. 11.

* Lib. 1. Mach. cap. 5. 6.

habentes, armis suis circumseptum incolumem conservabant: in adversarios autem tela, & fulmina iaciebant, ex quo & cæcitate confusi, & repleti perturbatione cadebant.

31. Interfecti sunt autem viginti millia quingenti, & equites sexcenti.

32. Timotheus verò confugit in Gázaram præsidium munitum, cui præerat Chareas.

33. Machabæus autem, & qui cum eo erant, lætantes obsederunt præsidium diebus quatuor.

34. At hi, qui intus erant, loci firmitate confisi, supra modum maledicebant, & sermones nefandos iactabant.

35. Sed cum dies quinta illucesceret, viginti iuvenes ex his, qui cum Machabæo erant, accensi animis propter blasphemiam, viriliter accesserunt ad murum, & feroci animo incedentes ascendebant:

36. sed & alii similiter ascendentes, turres, portasque succendere aggressi sunt, atque ipsos malédicos vivos concremare.

37. Per continuum autem biduum præsidio vastato, Timotheum occultantem se in quodam repertum loco peremerunt: & fratrem illius Chaream, & Apollóphanem occiderunt.

38. Quibus gestis, in hymnis & confessionibus benedicebant Dominum, qui magna fecit in Israël, & victoriam dedit illis.

CAPUT XI.

Judas Machabæus ferocis Lyfiam maximum prostravit exercitum, fretus auxilio missi calitatis equitis: quod animadvertens Lyfias pacem inter Iudæos & regem componit: referuntur epistola Lyfiae, & Antiochi, ac Romanorum ad Iudæos, & Antiochi ad Lyfiam pro Iudæis.

Anno M. 384. Ant. Chr. 163.

1. SED parvo post tempore, Lyfias procurator regis, & propinquus, ac negotiorum præpositus, graviter ferens de his, quæ acciderant,

2. congregatis octoginta millibus, & equitatu universo, veniebat adversus Iudæos, existimans se civitatem quidem captam Gentibus habitaculum facturum,

3. templum verò in pecuniâ quæstum, sicut cetera delubra Gentium, habiturum, & per singulos annos venale sacerdotium:

4. nusquam recogitans Dei potestatem, sed mente effrenatus in multitudine peditum, & in millibus equitum, & in octoginta elephantis confidebat.

5. Ingressus autem Iudæam, & appropians Bethsuræ, quæ erat in angusto loco, ab Ierosolyma intervallo quinque stadiorum, illud præsidium expugnabat.

6. Ut autem Machabæus, & qui cum eo erant, cognoverunt expugnari præsidia, cum fletu & lacrymis rogabant Dominum, & omnis turba simul, ut bonum angelum mitteret ad salutem Israël.

7. Et ipse primus Machabæus, sumptis armis, ceteros adhortatus est simul secum periculum subire, & ferre auxilium fratribus suis.

8. Cumque pariter prompto animo procederent, Ierosolymis apparuit præcedens eos eques in veste candida, armis aureis hastam vibrans.

9. Tunc omnes simul benedixerunt misericordem Dominum, & convalescerunt animis: non solum homines, sed & bestias ferocissimas, & muros ferreos parati penetrare.

10. Ibant igitur prompti, de cælo habentes adiutorem, & miserantem super eos Dominum.

11. Leonum autem more impetu irruentes in hostes, prostraverunt ex eis undecim millia peditum, & equitum mille sexcentos:

12. universos autem in fugam verterunt, plures autem ex eis vulnerati nudi evaserunt. Sed & ipse Lyfias turpiter fugiens evasit.

13. Et quia non insensatus erat, secum ipse reputans, factam erga se diminutionem, & intelligens invictos esse Hebræos, omnipotentis Dei auxilio innitentes, misit ad eos:

14. promisitque se consensurum omnibus, quæ iusta sunt, & regem compulsurum amicum fieri.

15. Annuit autem Machabæus precibus Lyfiae, in omnibus utilitati cónsulens: & quæcumque Machabæus scripsit Lyfiae de Iudæis, ea rex concessit.

16. Nam erant scriptæ Iudæis epistolæ à Lyfiae quidem hunc modum continentis: LYSIAS populo Iudæorum salutem.

17. Ioannes, & Abesalom, qui missi fuerant à vobis, tradentes scripta, postulabant ut ea, quæ per illos significabantur, implem.

18. Quæcumque igitur regi potuerunt perferri, exposui: & quæ res permittebat, concessit.

19. Si igitur in negotiis fidem conservaveritis, & deinceps bonorum vobis causa esse tentabo.

Mmmm 20. De